

REDACTOR

DR. ALEXANDRU RUSU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BLAJ—JUDEȚUL ALBA DE JOSMANUSCRISELE NU SE
INAPOIAZĂ.

Unirea

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 70 Lei

Pe 6 luni . . . 35 Lei

Pe 3 luni . . . 18 Lei

Numărul 1.50 Lei

Pentru inserate se plătește 4 lei de șir garmond.
La publicările ulterioare se socotește taxa jumătate

Foaie bisericească-politică. — Apare în fiecare Sâmbătă.

Pentru pacea între frați.

În anul de pe Ianuarie, 1919 al „Culturii Creștine” sub titlul: *Dorințe pentru neunirea bisericii unite* am publicat următorul articol:

„Abia s'a decretat unirea națională și politică a tuturor Românilor, abia am văzut cu ochii împlinit visul frumos al unității noastre naționale și iată, că unii dintre frații greco-orientali (în „Telegraful Român” din Decembrie, 1918) se și grăbesc, să ne invite în sinul bisericii lor, să rupem legăturile de credință cu Roma, cu leagănul ființei noastre naționale.

„Nu înțelegem graba aceasta ales acum, când fiecare român e dator a lucra cu sirguintă și cu devotament sincer de apostol pentru întărirea legăturilor de frățietate, pentru consolidarea României-mari. Disensiunile, disputele și luptele religioase nu sunt în interesul ei în detrimentul neamului și al statului român. Noi ne avem credința noastră sfântă și mântuitoare, ne avem și noi convingerile noastre religioase, din cari trăim și cu cari avem să și murim, pentru cari ne-am luptat în trecut cu bărbăție, ca Români împotriva Maghiarilor și ca catolici împotriva gr. orientalilor.

„Deja la istorica adunare dela Alba-Iulia (1918) ne-au comunicat preoți de ai noștri despre ținuta provocătoare a unor frați gr. orientali din Bănat. Mai recent ne-a spus același lucru un preot din județul Arad. Am regretat. N'am zis însă nimic. Credeam, că nu-i bine, ca în sărbătoarea sărbătorilor atunci, când luăm plata suferințelor de veacuri, când putem zice, că avem bucuria bucuriilor, să arătăm în public arma, ce o pregătesc frații împotriva fraților.

„Dacă biserica noastră gr. cat. ar propovădui și nutri credința, care o nutrește musicalul, care nu numai a înșelat statul român, ci și nedreptățit chiar și atunci, când l-a scăpat, la Plevna, de bătae și de rușine; dacă „frântura” (cum zice prof. Dr. N. Bălan) uniților cu Roma ar fi fost un ram uscat și nu mlădița, care mai întâi a produs roade naționale (pe In. Micu—Clain) și culturale (școlile din Blaj); dacă nu fiii acestei bisericii (Șincai, Clain, Petru Maior) ar fi arătat originea latină a neamului nostru, care a constituit mândria lui și conștiința, din care și-a luat neînterupt putere în lupta îndârjită cu dușmanul; dacă biserica noastră ar fi cedat înainte de 1848 ordinelor de maghiarizare și nu ar fi protestat contra lor; dacă nu în biserica noastră s'ar fi introdus instituțiuni (misiunile sacre populare, reuniunile de pietate) pentru ridicarea moralului în conducători și conduși atunci, când ispitele erau mai grele; dacă aceasta biserică n'ar fi înființat primele pedagogii românești de fete (Lugoj și Gherla) și cele dintâi internate de educație și, să mai amintesc un singur fapt, dacă nu biserica noastră ar fi purtat în 1918 cu guvernul maghiar cea mai hotărâtă luptă contra zonei culturale a nefericitului Apponyi,

apoi dacă aceasta biserică n'ar fi fost hotărâtă, mai bin'să închidă liceul din Blaj, decât să primească condițiunile rușinoase, dejositoare, ce le pune dușmanul pentru întregirea de salar a profesorilor: atunci, poate, ar fi și unii dintre noi, cari ar cugeta, să o părăsască. Având însă biserica noastră un trecut românesc, glorios și nepătat, cultivând ea în chip deosebit tradițiile originii noastre latine, punându-se ea mai întâi în legături cu apusul cult și mai ales având noi convingerea, că biserica noastră e biserica cea adevărată, *nu vom părăsi-o*. Ori cât de puternice și înșelătoare ar fi cântecele de Sirenă, nu ne vom rupe de frații noștri cei de un sânge și de o lege, de Occidentul latin și catolic.

„De altcum atunci, când în întreg cuprinsul locuit de Români se accentuează, cu dreptate, atât de des și cu atât elan de însuflețire, legăturile noastre de sânge cu viteaza Franță; atunci, când se spune cu mândrie, că în vinele noastre curge sângele, care curge în vinele Francezilor și ale Italianilor și că limba noastră samănă cu limba aceluia, din care pricină ei ne sunt frați și ca frați au ajutat Românilor, să-și facă un mic regat, iar acum ne ajută să clădim o mare Românie: e foarte curios, să faci propuneri și să-ți exprimi dorințe de a smulge din brațele fraților admirați pe cari sunt nu numai de un sânge ci și de o lege cu aceia. Că prin ruperea de Roma, ce ni-se propune, s'ar intenționa să se procure un picur de bucurie pravoslavniciei Rusii, astăzi atât de încurcate, ori Fanarului întunecat, iar surorilor catolice din apus să li-se cauzeze durere, — nu putem presupune.

„Noi încă avem o dorință, dar de altă natură: să lucreze biserica greco-orientală română în bună înțelegere și desăvârșită armonie cu biserica gr.-cat. română, ca să fie factori puternici civilizatori și moralizatori în țara aceasta; să facem, ca să grăiesc amvoanele și scaunele de mărturisire, apoi să fim încredințați, că credința adevărată își va croi drumul său triumfător. Când avem jur împrejur numai dușmani, să nu ne dușmănim între noi, ci să fim una, neuitând adevărul: E mai greu a păstra, decât a câștiga”.

— Așa scriam în Ianuarie, 1919 și știm că la fel era și este dorința și a poporului de rând, condus în spiritul evangheliei lui Hristos. De astfel de sentimente sunt animați și intelectualii, cari au voința și capacitatea de a-și jertfi patimile pentru binele țării și viața nici unui preot, care se apropie de altarul Mielului nevinovat cu credință și cu puritate sufletească, nu poate rămâne neluminată și neîncălzită de acest foc sacru. Cum în prezent dl. Ministru al Instrucțiunii se adresează elevilor, prin direcțiunile școlare, să trăiască în armonie, în bunăînțelegere, să nu se dușmănească pe chestie națională și confesională, tot așa s'a adresat pe timpul guvernului trecut dl. Goga preoțimei române prin Ordinariate, să nu se vrăsmășască pe temă confesională. N'au lipsit

nici apele călduroase prin ziare pentru curmarea neînțelegerilor dintre frați.

Totul a fost însă zădarnic! Mai mult, atacurile supărătoare îndreptate împotriva bisericii noastre s'au întărit și s'au sporit în cei 4 ani din urmă, slăbindu-ne ca neam și nutrind nădejdiile inamicilor noștri, cari zic, că ei rămân liniștiți, pentru că pe urma certelor dintre noi, certați fiind noi Români în mare parte cu evanghelia, cu morala și cu legea, — poama se coace pentru ei.

Pentru nenorocirile, cari vor urma pentru neamul nostru din lupta religioasă, noi nu vom avea nici o răspundere. Răspunderea va fi a „Wilhelmilor” îngâmfați din biserica dominantă, cari provoacă lupta.

Noi n'am atăcat niciodată. În fața atacurilor însă ne-am apărat și ne vom apăra demn și fără nici o ură, dorind, ca biserica dominantă, să domineze în țara românească nu prin provocări dezastruoase, prin frave frumoase, ci prin o apostolie caldă a adevărului, a binelui, a frumosului, a altruismului, a cultivării poporului și deosebit a blândețelor, a păcii și a abnegării. Cu cât stăruințele noastre, din ambele părți, pentru o mai multă bunătate vor fi mai serioase și cultivate între ori ce împrejurări, cu atât mai în grab se va împlini rugăciunea, ce o rostim pentru *unirea credinței*.

Senior.

O nelegiuire. S'a întâmplat în Făgăraș. În ziua de Paști, în decursul sf. slujbe, un polițist a împărțit la biserica noastră o broșură de propagandă. Era faimoasa „capodoperă pravoslavnică” a „Neodihnitului” dela Sibiu, trimisă prin „Telegraful R.” și oficiilor noastre parohiale. Preasfințitul apostol al păcii și dragostii a avut tristul curaj să ceară la Senat, în plin veac XX, nici mai mult nici mai puțin decât — risum teneatis! — desființarea bisericii noastre și a avut îndrăsneala și banii de-ași trimite acest făt anacronic să facă turneul Ardealului.

Trecem cu un zimbet de compătimire peste aceste svârcoliri de senilitate puerilă ale Sibiuului, menite să suplinească în ochii celor mulți lipsa de muncă pastorală, constructivă. Nu putem lăsa însă fără vorbă cazul dela Făgăraș. Biserica noastră și dacă nu este dominantă, este totuși și ea, din mila corpurilor legiuitoare, cel puțin tolerată pe încăpătoarele plaiuri ale României. Deci *nimenia n'are voie să ne conturbe* până nu vom fi primejdioși pentru stat. Ori și dacă „dominația” ar da acest drept în anumite zile de lucru ale anului, cel puțin la cea mai mare și mai sfântă zi, la ziua Învierii, avem dreptul firesc de-a ne ruga lui Dumnezeu în liniște neturburată. Acei cari nesocotesc acest lucru sunt ori nebuni, ori criminali. Locul lor e casă de nebuni ori pușcăria, chiar și dacă ar fi fete simandicoase.

Acest lucru l-a făcut la biserica noastră din Făgăraș un polițist. De sigur nu din râvnă

pravoslavnică, ci din ordin mai înalt. Ori, pe cât știm noi, polițistul este un slujbaş public cu chemarea de-a păstra buna rânduială. A-l degrada la rolul unui organ de propagandă ortodoxă este o crimă împotriva statului însuși, ale cărui legi trebuie să le observe în prima linie tocmai cei chemați să le apere.

Firește, vom căuta pe vinovați. Vom merge, dacă trebuie, până la domnul Ministru de interne. (Pe cât știm poliția de el ascultă; nu avem cunoștință că s'ar fi înființat până acum la Ministerul cultelor o poliție specială a bisericii dominante". La tot cazul aceasta va trebui să-și aibă uniforma ei, ca potcap etc. pe când cel dela Făgăraș purta haina unui polițist ca toți poliștii). Vom vedea atunci dacă avem de-a face cu fapta cutărui sectar smintit, ori cu un proselitism de stat. În cazul prim va dicta statul pedeapsa cuvenită; în cel din urmă vom lua noi măsuri de apărare.

Sinodul protopopesc al Arpașului, ținut în 23 Martie la Viștea de jos sub prezidiul protopopului Valeriu Florianu a adus între altele și următoarele hotărâri:

1. Intrucât salariul revizorului arhidiecezan s'ar plăti dela stat, să nu se mai ejecteze pe parohii taxe la fondul exactoratului arhidiecezan, după ce aceasta, în 1890, s'a făcut direct cu menirea de a putea plăti pe revizorul.

2. Sinodul înoște cererea făcută în 1922 I. Preasfinției Sale mitropolitului, să convoace cât mai urgent un nou Sinod arhidiecezan, spre a discuta acolo autonomia noastră bisericească, și numai după aceea să se convoace Conciliul provincial. Să nu se facă autonomie bisericească de nobis sine nobis. Acest sinod eparhial, convocat după Paște, să ia poziție și în cauza salarizării preoșimii, care nu mai poate rămâne cu retribuțiile ridicole pe cari le primește azi. O a treia cauză importantă, care așisderea ar fi de a se aranja în sinodul eparhial este aceea a fondului de pensii. Se subtrage pentru acest fond câte 10%, dar statutele noastre prevăd „deficienți“ nu „pensionari“, și astfel se impune o prefacere a fondului nostru de deficienți în adevărat fond de pensii.

Un dar ortodox. Preasfințitul Sibiului în neodihna-i proverbială are vreme să facă nu numai o pastorație „model“ în propria-i eparhie, ci să surprindă din când în când și pe preoții noștri cu câte un mic cadou ortodox. Așa de sf. sărbători ale Invierii s'a trimis fiecărui „Oficiu parohial greco-catolic“ (cu adresa tipărită!) numărul de Paști al „Telegrafului Român“, celebrul organ al bisericii dominante.

Preoții noștri au rămas surprinși de acest dar neașteptat. Mai primiseră ei, nu de mult, niște pamflete din Sibiu, datorite de aceeaș dragoste mistuitoare a Părintelui Terenție. Dar acelea erau trimise cu scop vădit de propagandă mântuitoare. Li-s'a și răspuns imediat cu multă delicateță. Socotind bogăția de idei salvatoare din acele pagini de cea mai mare comoară a bisericii ortodoxe, preoții noștri le-au trimis imediat îndărăt spre păstrare la Sibiu. Dar acum cazul nu e acelaș. Nu că doar n'ar avea și Sibiul dreptul să se repete, când toată istoria se repetă, ci din simplul motiv, că a trimite „Telegraful Român“ în scop de propagandă ortodoxă, nici de rfs nu-i bună! Toată înfățișarea lui tradițională, de un bizantinism veritabil, face pretutindeni efectul contrar.

Ei atunci? Căci trebuie să-și aibă tâlcul său și acest „Cal Troian“, respective Sibiian! Dar aveți nițică răbdare. Deschideți, Vă rog, și la pagina 3. Tâlcul vă va sări în ochi numai decât: un chip mare, incolor, sub care stă scris: „I. P. S. Sa Mitropolitul Dr. Nicolae Bălan“. Ei, v'ați dumirit? Neavând nimic mai prețios în biserica ortodoxă decât pe sine însuși, Mitropolitul Sibiului s'a trimis pe sine acelora, de dragul cărora n'are odihna.

Unii spun, că altul i-ar fi fost gândul tănuit. Anume: văzând oamenii din tot cuprinsul Ardealului preacinstita față cucernică obosită, trudită, sfârșită de răvna casei Domnului, de-o muncă supraomenească, să nu mai creadă zvonurile contrare răspândite cu multă stăruință de curtenii I. P. S. Sale. Dar aceștia par a fi rău informați.

Sunt iarăși alții, înbibați de cultura clasică grecească, cari găsesc o asemănare isbitoare între gestul dela Sibiu și povestea unui vestit atenian: Alkibiades, mi-se pare. Acesta anume avea setea nepotolită de-a face pe oa-

meni să se ocupe într-una de el și isprăvile lui. Și când nu mai avea fapte despre cari să vorbească lumea, a făcut altceva. Cănelui său favorit, cunoscut în întreg orașul, i-a tăiat coada și apoi i-a dat drumul. Scopul și l'a ajuns pentru ziua aceea. — Dar nici această părere nu ni-se pare destul de solidă, nepunându-se verifica istoria cu cănele.

Mai rămâne totuș o nedumerire indiscretă. De unde-a fi având Sibiul atâta proclamație de ban, ca în focul de scumpete și sărăcie de azi să cheltuiască cu așa mână largă? Răspunsul e greu. O oarecare lămurire s'ar putea găsi în pastorala din fruntea „Telegrafului“, unde P. S. Sa dela Sibiu însuși ne spune, că atunci când păcatul se pune în mișcare împotriva voiei lui Dumnezeu „tot felul de arme îi stau la îndemână. Lui nu-i lipsesc banii și nici priceperea“.

Decorația dlui Iuliu Albini. A două zi de sf. sărbători s'a făcut la Zlatna decorația dlui I. V. Albini în cadrul unor festivități înălțătoare. În biserica parohială din Zlatna frumos curățită și împodobită, s'a celebrat sf. liturgie de canonicul Dr. V. Macaveiu, protopopul Blajului A. C. Domșa, și parohul local vrotop. Iacob Domșa. Biserica era plină de credincioși și de reprezentanții tuturor oficiilor publice. După evanghelie protop. A. C. Domșa a vorbit despre învierea morților, iar după sfârșitul sfinte slujbe canonicul Macaveiu a ținut să esplice mulțimii adunate rostul serbării, care e decorația dlui Iuliu V. Albini proprietar de mine, din partea Sf. Scaun cu „Pro Ecclesia et Pontifice“, ca recunoștință pentru jertfele aduse pe altarul bisericii, dăruind și mai recent 100,000 lei. Păr. canonic felicită în cuvinte calde pe sărbătorit pentru marea cinstire de care a fost învrednicit, și în mijlocul aclamației publicului îi atârna pe piept decorația papală. Foarte emoționat dl Albini mulțumește Sf. Sale Pontificelui și I. P. S. Sale Mitropolitului pentru frumoasa distincție, de care a fost învrednicit și accentuiază, că intențiile sale față de biserica din Zlatna, încă nu sunt toate îndeplinite. Numerosul public se grăbește să felicite pe sărbătorit, în vreme ce corul cântă „Mulți ani!“. A urmat o gustare copioasă, la care au fost invitați toți cei prezenți și unde

□ □ Foia „Unirii“. □ □

Creștini rătăciți*).

— Un răspuns —

de Dr. Nicolae Brînzeu.

Cititorii „Unirii“ au avut plăcerea de-a citi în nrul 12 al acestui ziar observările făcute de păr. Dr. I. T. M. Marianescu „pe marginea unei recenzii“, publicate în „Cultura Creștină“ asupra broșurei sale „Creștini rătăciți“. Din parte-mi sunt silit a incomoda onorații cititori cu rândurile, ce urmează, având să punem la punct chestiile așa cum se prezintă în realitate, nu cu tâlcuiri și polemii inutile.

Autorul broșurei cu pricina putea fi liniștit, că recenzia din „Cultura Creștină“ nu s'a făcut din altă preocupare, decât singură aceea de-a se da în mâna poporului un lucru, care, după posibilitate, nu lasă nimic de dorit. Am ținut să fac în „Cultura Creștină“ recenzia din chestie, în temeiul unei nobile datorii, ce

*) Publicând în Nr. 12 — pentru motivele arătate acolo — întimpinarea păr. Dr. Ioan T. Marianescu, facem loc și acestui răspuns al păr. Dr. N. Brînzeu, prin care ne-ar plăcea să se închidă întreg incidentul. În această cauză nu vom mai publica deci alte întimpinări. — N. R.

am crezut, că am în aceasta cauză, ca unul, ce — desigur exagerat — încă acum 8—10 ani am fost calificat de redactorul acelei reviste ca „unul dintre cei mai competenți ai noștri“ în materie de pocăitism. Și aș fi dorit, ca cineva dintre onorații cetitori, să fi fost acela, care-mi aduce sentința de „nereal și tendențios“, nu însuș autorul, căruia i-e mai greu a se menține la linia obiectivității senine.

Dar să vedem pe scurt, răspunsul dlui Marianescu, în raport cu adevărul istoric și logic.

1. Se scrie din cuvânt în cuvânt: „Originea pocăitismului nu se confundă cu originea oricărui altor secte“. Și tot aci originea pocăitismului se confundă cu originea protestantismului din veacul XV., cari se compune din tot atâtea secte... Și zice, că e o neiertată superficialitate să identifice sectarismul de origine protestantă cu sectarismul altor veacuri. Ori, în realitate oricare manual de istorie bisericească îți spune, că protestantismului i-a pregătit drumul sectarismul din evul mediu: waldensii, apocalipticii, Marsilius de Padua, Wicliff, Huss... Principiul format al protestantismului: Scriptura e singurul izvor al revelațiunii, l-a formulat clar deja Wicliff, ba bine scrie Stevenson (John Wykliff, London 1885 p. 187), că apostatul arhiepiscop de Caunterbury, „Crammer, cu greu a propus com-

patrioților săi vre-o rătăcire, care să le fi fost absolut necunoscută“. Despre Huss se spune, că la moarte ar fi zis: eu am fost numai Huss (gâscă), după mine va veni lebedă (luder). Iar protestanții au căutat să aducă pe Waldensii în legătură cu Claudiu de Turin (824), ba cu vremile lui Constantin cel mare!

Dar poate fi o mai elementară greșeală (nu zic: neiertată superficialitate): a începe istoria protestantismului cu Zwingli, a o continua, ce-i drept, cu Luther, dar fără a pomeni măcar, faimoasa dată istorică: 31 Oct. 1517! Și e o neobișnuită mentalitate a scrie unele ca acestea: „cauza impulsivă a lătrii pocăitismului de fapt a fost și este faptul, că s. Scriptura a ajuns în mâni necompetente deodată cu convingerea, că oricine poate ceti și și tâlcui Scriptura. Edițiile nemțești ale Scripturii n'au fost căutate, fiindcă vânzându-se ambele Testamente împreună, eartea era costisitoare. Dar Testamentul Nou tradus cu numărare greșeli de Luther a străbătut în așa măsură în masele poporului, încât n'a mai putut fi contrabalansat de traducerile catolice. Așa spune istoria“. Curioasă istorie! Noi avem cunoștință de multe mă-uri, luate de superioritatea bisericească (și civilă) împotriva „reformatoților“, nu ne aducem aminte însă de nici o ediție nouă a sfinte Scripturi, care s'ar fi făcut la repezeală împotriva bibliiei lui

S-au ridicat mai multe toaste. La orele 2. s'a dat o masă familiară în casă dlui Albini, la care au fost invitați preoții și câteva rudeni. După masă dl Albini a predat dlor din Blaj, pe lângă sincerile sale mulțumite pentru I. P. S. Sa Mitropolitul și nește litere fundamentale, cu cari face o nouă donațiune de 100,000 lei tot pentru biserica din Zlatna.

Iubiții noștri cetitori ne vor dispensa de la aprecierea acestor fapte de mare generozitate și de o atât de strânsă alipire față de sf. noastră biserică unită.

Dumnezeu, care le știe toate, va revărsa din prisosință și în viitor harul său preste această nobilă familie.

Un cămin pentru studenții noștri. Articolul „Hristos și intelectualii” din numărul nostru de Paști a aflat primul răsădit acolo, unde ne așteptam mai puțin: în „Unuversul” din București. În nrul din 13 Aprilie a. c. dl Cecropide sub titlul de „In criza universitară” cere asociațiilor de intelectuali profesioniști legați de Universități „să se îngrijescă de unii studenți măcar, în ce privește puțințele de traiu și de învățatură serioasă”. Foarte frumos. Înțelegem și aprobăm și noi.

Nu înțelegem însă ce „anume scop de propagandă și educație religioasă” vrea să descopere Domnia Sa în propunerea noastră de-a se înființa un cămin catolic la Cluj ori București. Ținem să fixăm deci încă odată, că vrem un singur lucru: ca copiii noștri să crească și în mijlocul văltoirilor de capitală în acelaș spirit creștinesc și românesc, în care au trăit moșii și strămoșii lor făuritori de țară. Tot omul de bine va trebui să se bucure de acest început, precum ne-am bucurat și noi când Dl Vasiliu din Ploești a făcut fundațiunea de 12 milioane pentru „tinerii ortodoxi”. Mai mult, suntem siguri că acei cari privesc cu îngrijire și dragoste la viitorul neamului, nu vor lipsi a-și da și concursul la înfăptuirea unei idei, din care mult bine, și numai bine, poate izvorî pentru neam și țară.

Cereți pretutindenea „UNIREA”.

Luther. Chiar acesta a găsit, că nu ajunge să dai numai Scriptură oricât de tendențios tradusă, ci a provăzut-o cu parafraze, glose, și introduceri la fiecare carte. A editat mai întâiu T. N., pentru că nu o avea întreagă; dar deia 1534 a scos biblia întreagă! În fine e interesant, cum de, dacă, din cauza, că erau costisitoare, n'au fost căutate bibliile nemțești anterioare, nemții totuș au scos, în mai puțin de 60 ani, peste 30 ediții?... Căci nu e lucru așa ușor a scoate o biblie, precum arată exemplul nostru, al Românilor!

2. În ce privește combaterea sectelor, n'am zis nicăieri, că Biserica Romei a făcut puțin serviciu apologetic, interzicând publicarea Scripturii în limbi moderne fără note explicative. Am zis-o aceasta despre autorul „Creștinilor rătăciți”, care arată originea răului în aceea, că Scriptura a ajuns în mâinile popoului, fără a arăta cu un singur cuvânt, că este și posibilitatea de-a citi cu folos sf. Scriptură. Intre Roma și între broșura cu pricina e nițică diferență! Că guvernele americane și britanice, din motive politice vor încuraja legăturile religioase cu alte țeri, o credem bucuros, dar peccât știm, în chestia ordinului dat de d. ministru Goga împotriva sectarilor la noi, nu ministrul Angliei ori al Statelor unite a intervenit!

Să ne permită apoi autorul broșurei să-i

Un caz grav de expropriere la Săliște.

După datele cuprinse în șematismul arhidiecezan din 1911, în Săliște e parohie veche gr. cat., cu biserică de zid (acum deteriorată), având hramul Cuvioasa Paraschivă. Matricule are din 1818. Administrator parohial inter. era în 1911 Ioan Bunea, repausat în 29 Octomvrie, 1918. După decedarea acestuia, Săliștea a trecut în administrarea parohului din Orlat, menținându-și și pe mai departe calitatea de parohie. Biserica gr. cat. din Săliște are un teren cultivabil cu suprafață de 6 jug. cad. 491 st. și un intravilan cu suprafață de 1066 st. pătrați. Extravilanul s'a folosit ca porțiune canonică preoțească. Destinația aceasta a avut-o la moartea preotului Ioan Bunea, apoi la 1 Decemvrie 1918, cum și după acest termen, folosindu-l văduva preuteasă Bunea, în anul de doliu, până la 1 Noemvrie 1919. — Intravilanul pe care e și biserica, de mai mult timp a fost exarendat.

Aici însemnăm: 1. Pentru parohiile în ființă legea nu pretinde un număr anumit de suflete 2. Nici o lege civilă și nici o hotărîre provenită dela alt for afară de cel bisericesc competent nu poate desființa o parohie existentă. 3. Legea Ref. agr. în art. 6 — a) p. 4. al. 1. scutește de expropriere pământurile cultivabile ale parohiilor până la maximum 32 jug. cad. și cari aveau la 1 Decemvrie 1918 destinația așa numitelor sesiuni parohiale, porțiuni canonice, fără să pretindă ca pământul acela să fi fost întabulat atunci ca porțiune canonică și fără să ceară un anumit număr de suflete în parohie. 4. Clădirile aparținătoare unei moșii expropriate fie și în ruină pot fi expropriate numai la cererea proprietarului (art. 23). 5. În baza art. 40 L. R. a., în comunele rurale, pentru construcții de școli și biserici se pot expropria până la 2 jug. din ori ce teren. O astfel de dispoziție însă se poate lua nu de comisiunea de ocol ori județană pentru expropriere, ci de comitetul agrar (art. 107 Leg., art. 142 Reg.)

Din cele expuse se vede limpede situația de drept a celor 6 jug. 1557 st., cari formează proprietatea bisericii gr. cat. din Săliște, comună urbană, și se mai văd și dispozițiile clare

ale legii, în baza cărora acel teren nu se poate expropria. Cu toate acestea însă atât comisiunea de acol (Săliște), cât și cea județană (Sibiu) pentru expropriere au declarat expropriat întreg terenul până și biserica, a cărei renovare, încercată și în trecut, cei îndrept o au în plan pentru viitor.

Nu ne îndoim nici un moment, că superioritatea noastră bisericească va înainta cerere de revizuire contra hotărîrilor, prin cari s'a dat o interpretare greșită legii, violându-se drepturile bisericii unite din Săliște.

Deocamdată atâta!

Revistă bisericească.

La repețitele insistențe ale celor cari au cunoscut de aproape viața papei Pius al X-lea, mort în 20 Augus 1914, s'a introdus de curând procesul de beatificare a acestui urmaș al sf. Petru. Deocamdată e vorba, firește, numai de adunarea dovezilor absolut necesare pentru atari procese.

Fostul prezident al societății sectare „Yednota” și unul dintre corifeii schismei cehoslovace, abatele Xaver Dvorak a renunțat la greșala comisă, fiind reprimat în sinul bisericii. Păr. Dvorak este și un apreciat poet al Cehoslovaciei și astfel convertirea lui, în aceste momente de criză internă ale schismei cehoslovace, este de mare importanță.

Ocupându-se de noii episcopi ai bisericii ortodoxe, d. Iorga scrie în Nr. 75 al „Neamului Românesc” următoarele: „Nu discut meritul lor personal. La unii ei există. Alții vor căuta să-l câștige măcar de acum înainte. Vor învăța și se vor învăța. Cu vremea pot fi păstori buni în eparhiile lor. Dar ceea ce cu greu vor putea căpăta cei mai mulți dintre dânșii e acel spirit special, făcut din smerenie și vitejie, din blândețe și neînduplecare, ce deosebia odată pe ierarhii noștri. Acela se capătă afară din lume: cu toate patimile, interesele, datoriile și îndatoririle ei nu numai pentru că nu s'au ridicat ei din mănăstire, dar fiindcă mănăstire n'a fost în sufletul lor.

reamintim, că lui „li umblă mîntea” greșit, când spune, că la pp. 56—7 ar fi vorba, răs-picat, numai de primejdia, ce o reprezintă agenții deta noi, ai sectelor. În broșură la locul indicat se serie din cuvânt în cuvânt: „pocăiții sunt primejdioși pentru sufletul popoului nostru. Străinii, fie ei Englezi sau Americani, prin lățirea sectelor pocăite țintesc la cucerirea sufletului altor popoare... Afară de aceea, chiar aici la noi în țară sunt oameni...” Deci să nu facem confuzie!

N'am bagatelizat primejdia adventistă, cum nici nu o exagerăm, ci am semnalat, că autorul broșurei nu vrea să știe, numai de propaganda, care are să vină. O asemenea modestie n'are nici un scop și dacă autorul și acum vorbește de „pocăitismul celor patru secte” și numai de adventiștii lui Miller, trebuie iarăș cu regret să constatăm lipsa de orientare. Cu plăcere luăm act de declarația păr. Marianescu prin care condamnă „reclama înșelătoare”, fie în scris fie verbală: dar socotim, că nime nu-i făcea imputarea de reclamagiu, dacă în broșura destinată pentru poporul cetitor al broșurilor eretice, arăta o perfectă stăpânire a materiei. Biserica nu profitează nimic când apologetul sau nu lămurește pe deplin, sau numai ceva conține, ce cu zimbet poate fi combătut de adversari.

Mai adaog numai, că în cadrele unei bro-

șuri mici nu se poate da multă dogmatică, dar atunci să nu se omită cele strict esențiale și să se pună în o ordine mai reală, decât cea „psihologică” a autorului.

3. După acestea onorații cititori vor putea judeca, dacă critica mea a fost „nereală și tendențioasă”, care a îndreptățit pe autor să-și sară în apărare în chipul cum a făcut-o.

Dacă expresiunile „neorientarea autorului”, „autorul ar trebui să știe”, „autorul pare a nu avea idee”, sunt compromițătoare, ieu răspunderea pentru ele. Aș socoti însă, că cine crede, că poate da lecții în aceasta privință, nu întrebuințează expresii, ca „criticul superficial”, „i-se năzărește”, „li umblă mîntea”, etc. Căci acestea, ca și spiritul polemic — propriu sectarismului — puțin edifică.

Că în Cartea mea „Pocăiții”, vor fi pasajii, cari, dacă ar fi cu puțință o nouă ediție, — cerută din atâtea părți —, ar fi modificate, poate fi la mîntea oricui. Aș dori să văd pe autorul nostru, dacă la a doua ediție nu va mai schimba nimic din broșura cu pricina. Relativ la cartea mea însă ar fi bine să precizeze ce are de spus, ca nu cumva cititorii să-i considere cele scrise ca o înșinuare puțin binevoitoare, ceea ce sigur n'a intenționat!

Cred, că ne-am lămurit!

Stând încă tot pe temeiul Statutului organic, eparhiile ardelenale ale bisericii ortodoxe vor ținea mâine, Dumineca Tomii, obișnuitele lor *Sinoade ordinare*. Probabil ele vor fi ultimele de acest fel, fiindcă noua ei lege de organizare unitară, prevăzută în Constituție, e vorba să se facă în timpul cel mai apropiat.

Afară de episcopul Pop, al Aradului, care e bolnav, ceilalți episcopi ortodoxi ardeleni au urmat și anul acesta bunul obicei de-a lua de sf. sărbători ale învierii contact cu credincioșii lor prin câte o pastorală.

Cu toate intervențiile, cari au salvat viața Monsignorului Cieplak, prelatul *Bulkievicz n'a putut fi scăpat* de furia Sovietelor. El a fost împușcat în 31 Martie c., provocându-se prin aceasta indignarea întregii biserici catolice.

Știri mărunte.

Pentru preoțimea arhidiecezană. Cu bucurie anunțăm, că asignarea retribuițiilor de stat ale preoților arhidiecezei noastre pe cvartalul Ian.—Martie 1923 a sosit săptămâna trecută la oficiul arhidiecezan, așa că preoțimea va putea avea aceste ajutoare în timpul cel mai scurt.

Locale. Măine, Dumineca Tomii, va predica în catedrală pâr. *Ioan Moldovan*, profesor al școlii normale de învățători.

— Sâmbăta trecută, în ziua de Bunăvestire, pâr. mitropolit Vasile a conferit lectoratul la 19 clerici ai Seminarului nostru.

— Foarte multă lume a participat la obișnuitele *servicii religioase* din săptămâna patimilor și de la Paști. Spă'area picioarelor și cele douăsprezece *Evangelii* din Joia mare, dar mai ales bine îngrijitul mormânt al Domnului din Vinerea mare au atras atâta lume, încât ne gândim, că este o adevărată pagubă, ca cu aceste prilejuri să nu se țină și cuvântări ocazionale, cum se obișnuiește în alte părți. — **Puterile**, de cari dispune Blajul atât ca profesori de muzică cât și ca voci, ne îndreptătesc, să sperăm, că în viitor, la praznicele mari, ne vor desfăta prestațiunile unui cor mixt bisericesc.

— Terminându-se în sfârșit chestiunea mult trăgănată a procesului disciplinar pornit contra vechei primării a Blaiului, pe Miercuria trecută s'a fixat *alegerea unui nou primar*. Au candidat d. Ioan Maior, fost consilier agricol, d. Ioan Pușcaș și d. Rudolf Ritz, care a purtat până acum agendele primăriei. Rezultatul votului e că între primii doi, s'a declarat balotagiu, din care se crede, că va reuși d. Maior.

Concurse. P. V. Ordinariat arhidiecezan publică concurs, cu termenul 30 Aprilie, la parohiile: *Ulieșul mare* (prot. Pogăceaua), *Fîlea de jos* (prot. Turda) și *Șofter* (prot. Cătina).

Programa analitică a studiului religiunii pentru școlile primare, aprobată fiind de toate P. V. Ordinariate ale Provinciei mitropolitane, se publică în circularul nr. II. a. c. În un nr. viitor ne vom ocupa cu aceasta importantă chestiune.

•In legătură cu aplicarea legii ref. agr. P. V. Ordinariat arhidiecezan publică (cerc. nr. III) nouă *îndrumări* privitor la termenele de pertractare în fața comisiunilor de ocol și județane, cum și la termenele de apel. De vreme ce Regulamentul de aplicare a legii s'a modificat în repețite rânduri, îndrumările publicate sunt bine venite.

Noile solde ale ofițerilor. După multe insistențe și chiar amenințări, soldele ofițerilor s'au regulat cu începere de 1 Aprilie c. pe cum urmează: general de corp de armată 7097 Lei; gen. de divizie 6568 Lei, gen. de brigadă 5960-80 Lei, colonel com. de brigadă 5611-20; colonel 5370-60; loc. colonel com. de regiment 5079-90;

loc. colonel 4852-20; maior cu gradații 4683-50; maior 4599; căpitan cu grad. 4228-40; căpitan 4158; locot. 3476-40; sublocot. 3370-80; plutonier maior 1786-80. — Soldele acestea n'au mulțumit nici pe departe așteptările ofițerimei, așa ca desigur nu sunt prea mari. Și totuși unde sunt ele în comparație cu retribuțiile de cari se împărțăște preoțimea!

Telefonul „Unirii“.

L. Carăii-mari. Pentru nrul indicat de DV. propunerea a sosit prea târziu, iar acum e post festa. Notăm totuși, că deși în *Tipicul* tipărit la Blaj în 1014 nu sunt indigetări amănunțite pentru cazul când *Bunăvestirea* cade pe *Sâmbăta mare*, e indicat acolo (p. 271) locul din Mineiu și Strajnic, în care se află timpede și pe larg normele tipicoșnale, după cari se împreună la o atare concurență serviciul zilei cu al sărbătoarei. Că apoi e potrivită amestecarea de tropare pe melodii de jale în Sâmbăta mare cu cele de bucurie dela *Bunăvestire*, e o chestiune, a cărei rezolvare practică nu atâră dela noi.

Noi credem, că amestecarea acesta nu e potrivită și nu cadrează nici cu praxa bisericii orientale de a nu celebra sf. liturghie în zilele de ajun ale Pașesimilor pe motivul, că nu se unește celebrarea sf. liturghii ca act de bucurie cu ajunul ca timp de întristare și durere. De altfel și *Tipicul de București* (p. 191-192) prescrie împreunarea serviciului *Bunăvestiri*, dacă cade pe Vineria ori Sâmbăta mare, cu al sărbătorii învierii, însă numai pentru parohii și nu și pentru mănăstiri, rămânând în acestea locuri de închinare neschimuate tipicele din cărțile liturgice.

— În Sâmbăta mare a. c. s'a celebrat liturghia sf. Vasile nu numai pentru că e prescrișă pentru ziua aceea și în mod special (Minciu tom. II, pag. 312) ci și pentru motivul, că la *Bunăvestire* se celebrează lit. sf. Ioan Gurădeaur numai, dacă cade pe o zi aliturgică incluzive zilele, pentru cari se celebrează liturghia înaintesfințitelor.

Prietinilor și cunoșcuților, cari au binevoit a mă mângăia prin exprimarea de condoleanțe cu prilejul adormirii în Domnul a mult regretatei mele soții Amalia, le aduc pe calea aceasta sincera și profunda mea mulțumită.

Blaj. prof. Aron Papiu.

„Unirea“

nu-i iertat să lipsească de pe masa nimănu.

Abonamente se pot face oricând!

TUSA

PECTORALE VOREL în plicuri și cutii, SIROPUL CARPAȚILOR VOREL, GUDRONUL VOREL.

Veți alege, după plăcere, unul din acește specialități. Le găsiți la drog. și farm. Dep. central: FARMACIA VOREL, Piatra Neamtz.

„PATRIA“

bancă pentru credit, comerț și industrie, societate anonimă — Blaj.

Indeplinește toate lucrările de bancă, dă împrumuturi, pe cambii, hipotecare și cont-curent, primește depuneri spre fructificare, mijlocește plățirea cecurilor americane.

Are un magazin de lemne „PLUGARUL“, unde se vinde tot felul de lemn pentru clădiri și măsurii, lemn de foc, pari de vie.

Fabrica sa „VULCANUL“ produce cărămida și țigla cea mai bună.

Prăvălia sa „CONSUM“ vinde toate negoațele pentru trebuințele casei și pentru economie. Are ferărie bogată și tot felul de unelte. Are filială în Teiuș.

Se ocupă cu toți ramii de comerț.

Adresa telegrafică

„PATRIA“

Telefon, în Blaj Nr. 9, în Teiuș 11.

Adresa băncii:

„PATRIA“, BLAJ.

(50) 7 —52.